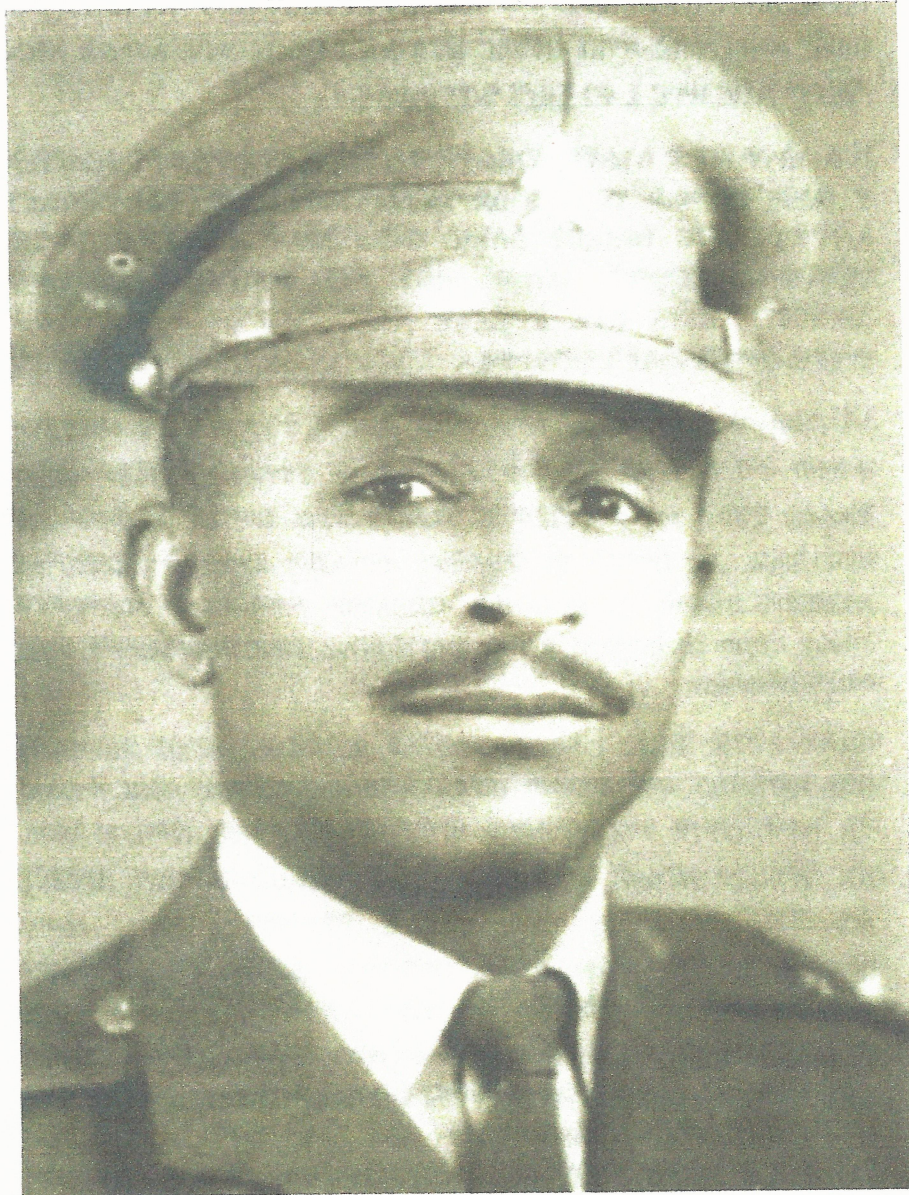

ኮሎኔል አስናቀ እንግዳ
ጥር ፯ ቀን ፲፱፻፯ ዓ/ም ጎንደር፣ኢትዮጵያ

ግንቦት ፳፩ ቀን ፪ ሺህ ፪ ዓ/ም
አርሊ.ንግተን፣ ቨርኒያ፣ አሜሪካ

Colonel Asnake Engida

Jan. 14, ~~1995~~ – May 28, 2017

1914

የኮቡር ኮሎኔል አስናቀ እንግዳ አጭር የሕይወት ታሪክ፤

ኮሎኔል አስናቀ እንግዳ ከአባታቸው ከአቶ እንግዳ ገብረ-ማርያም እና ከእናታቸው ከወ/ሮ ወብቴ ገብረ-ሥላሴ በጎንደር ክፍለ-አገር፣ በደብረ-ታቦር አውራጃ አየር-ማርያም ደብር በጥር ፯ ቀን ፲፱፻፯ ዓ/ም ተወለዱ።

ኮ/ል አስናቀ ለውድ አገራቸው የነበራቸውን ፍቅር፣ ኢትዮጵያዊ ወኔና ቁርጠኝነት ሃ ብለው የጀመሩት ገና በሊጋ ዕድሜአቸው ነበር። ጊዜው ፋሽስት ጣልያን ኢትዮጵያን በግፍ የወረረበት ስለነበር ወጣቱ አስናቀ ወደ ጎንደር በመሄድ የጀግናውን የደጃዝማች አያሌው ብሩን ጦር ተቀላቅለው ለአገራቸውና ለሕዝባቸው ነፃነትና ክብር በተደረገው መራር የአርበኝነት ተጋድሎ ቀጥታ ተሳታፊ በመሆን ጠላትን ተዋግተዋል።

አፄ ኃይለ-ሥላሴ ወደ ሱዳን መግባታቸው ሲሰማ፣ ትንታኑ አስናቀ ወደዚያው ተጉዘው ሰባ በተባለው ቦታ ወታደራዊ ሥልጠና የተሰጠውና በሻለቃ (በኋላ ጄኔራል) ዊንጌት ይመራ የነበረውንና የጌዴኦን ኃይል በመባል ከታወቀው ልዩ የጦር ክፍል ጋር በመሆን ወደ-አገራቸው ተመልሰው በመግባት አርበኞቻችን አገራቸውን ከጠላት ነፃ ለማውጣት ባደረጓቸው የሞት-የሽረት ፍልጣጦች ተካፋይ ሆነው የኢትዮጵያን ትንሳኤ ካስገኙ አኩሪ የአገር ባለውለታዎች አንዱ መሆን በቅተዋል።

ጣልያን ተቸንፎ ከአገር ከተባረረና አገራቸው ኢትዮጵያም ነፃነቷን ካስመለሰች በኋላ ከውትድርና ሙያ ወጥተው ለጥቂት ዓመታት በመጀመሪያ ጎንደር ቀጥሎም ደሴ ከተማ በንግድ ሥራ ቆይተዋል። ሆኖም በ፲፱፻፵፭ ዓ/ም በትግራይ ክፍለ-አገር እንደርታ አውራጃ የተቀሰቀሰውና በራያ፣ በክልዕተ-አውላሎና በተንቤን አውራጃዎች የተሰፋፋው 'ወያኔ' በመባል የሚታወቀው የሕዝብ አመጽ በመከሰቱ ምክንያት የንጉሠ-ነገሥቱ መንግሥት ይኸንጉ ችግር ለመቋቋም ወታደራዊ ሥልጠናና ልምድ ያላቸው ዜጎች እንዲከቱ ባስተላለፈው ትእዛዝ መሠረት ኮ/ል አስናቀ ጦሩን ዳግም ተቀላቅለው በኮሎኔል (በኋላ ጄኔራል) ኢሳኢያስ ገብረ-ሥላሴ መሪነት የተሰጣቸውን አካባቢውን የማረጋጋት ወታደራዊ ተልእኮ ተወጥተዋል። ከጥቂት ዓመታት በኋላ አዘዙ ከተማ ይገኝ በነበረው የስምንተኛ ብርጌድ ጦር የአስተዳደር መኮንን ሆነው አገልግለዋል። በመቀጠልም ወደ አዲስ አበባ ተዛውረው በስንቅና ትጥቅ መኮንንነት ሠርተዋል።

በትጋታቸውና በወታደራዊ ችሎታቸው ተመርጠው ቀዳማዊ ኃይለ-ሥላሴ ጦር ትምህርት ቤት በመግባት የአሥረኛው ምድብ (ኮርስ) አባል ሆነው በ፲፱፻፵፰ ዓ/ም በመኮንንነት መለያ ቁጥር 805 ተመርቀዋል።

ተስፋፊው የሱማሌ መንግሥት በኢትዮጵያ ላይ እያደረሰ የነበረው ትንኮሳ ከጊዜ-
 ወደ-ጊዜ እያዩላ በሄደበት ጊዜ ኮ/ል አስናቀ የሦስተኛ (አንበሳው) ክፍለ-ጦር
 የሰንቅና ትጥቅ መምሪያ ዋና ኃላፊ ሆነው በከፍተኛ ብቃትና ትጋት አገራቸውን
 አገልግለዋል።

በማይናወጥ የአገርና የወገን ፍቅር የታነጹት ኮ/ል አስናቀ እንግዳ ኢትዮጵያ
 ባላላዊ መሠረቷን ሣትለቅና አኩሪ እሴቶቿን ጠብቃ ሕዝቧ ዘመናዊ የፍትህና
 የአኩልነት ሥርዓት ባለቤት እንዲሆን በነበራቸው ከፍተኛ ምኞት የአስተዳደር
 ለውጥ እንዲኖር ያላሰለሰ ጥረት ማድረግ የጀመሩት በሠራዊቱ ውስጥ እያሉ
 ነበር። በመሆኑም ይኸንኑ ቀና ዓላማ ከሚጋሩ ተቆርቋሪ ወገኖች ጋር
 የሚያደርጉት ምክክር በንጉሠ-ነገሥቱ መንግሥት ባለመወደዱ በመጀመሪያ ከእነ
 ፊታውራሪ ኃይሉ ከብረት ጋር በመንግሥት ላይ አሲረሃል በመባል ለአስር
 ተዳርገዋል። ከዚህ የመጀመሪያ ዙር አስር ከተፈቱ በኋላ በሠራዊቱ ውስጥ
 የሚሰጡትን ሙያዊ አገልግሎት በመቀጠል ላይ እያሉ በታኅሣሥ ፲፱፻፺፫ ዓ/ም
 ከተደረገው ወታደራዊ የመረንቅለ-መንግሥት ሙከራ ጋር በተያያዘ ለሁለተኛ ጊዜ
 ለአስር ተዳርገው ከአምስት ዓመታት ተኩል በኋላ ተለቀዋል።

ከአስር ከተፈቱ በኋላ ወደሚወዱት የጦር ክፍላቸው አልተመለሱም። ቀደም-ሲል
 በአንድ በኩል በሠራዊቱ ውስጥ በነበራቸው ኃላፊነት ከቦታ-ቦታ በመዘዋወር፤
 በሌላ በኩል በያዙት የፖለቲካ አቋም ምክንያት ለአስር በመዳረጋቸው
 ለቤተሰባቸው ቅድሚያ ለመስጠት ሁኔታዎች አመቺ አልነበሩም። በተለይም
 ለሁለተኛ ጊዜ በታሰሩ ጊዜ ደሞዛቸውም ስለታገደባቸው አምስት ሕጻናት
 ልጆቻቸውና ውድ ባለቤታቸው በማያስጠይቃቸው ጉዳይ ያለ እረዳት እንዲቀሩና

ለችግር እንዲዳረጉ እንደተፈረደባቸው ይቆጠራል። ኮ/ል አስናቀ ከእስር ሲፈቱ በጎንደር ክፍለ-አገር በመተማ አቅራቢያ የእርሻ ልማት ላይ በመሠማራት ተግተው ሠርተው በማሠራት አዲስ የሕይወት ምዕራፍ ጀመሩ። በእርሻ ተግባር ላይ መሠማራታቸው ግን ለኑሮ ብቻ ሳይሆን በውስጣቸው ከልብ የሚያምኑበትን ለሕዝባዊ ሥርዓት ለውጥ እውን መሆን ለሚደረግ ትግል መደራጀትን ያዘለ እቅድ ነበር። አዲሱ የእርሻ ልማት ጥረታቸው በመጀመሪያው ዓመት ላይ እጅግ አመርቂ ውጤት ያስገኘ ቢሆንም፣ ብዙም ሳይቆይ የየካቲት ስድህ-ስድስት ሕዝባዊ የለውጥ እንቅስቃሴ በመቀስቀሱና ያንንም ተከትሎ ደርግ ባወጣው የመሬት ፖሊሲ ምክንያት የጀመሩት ሥራ ሊቀጥል አልቻለም።

ኮ/ል አስናቀ የኢትዮጵያ ሕዝብ በአንድነት ተነስቶ ለለውጥ ያደረገውን እንቅስቃሴ በመሠረተ- አሳቡ ቢደግፉትም፣ ደርግ በተከተለው ጥራዝ-ነጠቅ የፖለቲካ ቅኝትና አጠቃላይ አምባ-ገነናዊ አገዛዝ ላይ ደስተኛ አልነበሩም። ያን ስሜታቸውንም በተለመደው ቀጥተኛ ባህሪያቸው በደርግ አመራር ላይ ለነበሩና ለሚቀርቧቸው ግለሰቦች፣ በተለይም ከቦይ-ስካውትነት ጀምሮ ለወታደራዊ ሙያ እስኪበቃ በቅርብ ለሚያውቁት ለሻለቃ መንግሥቱ ኃይለ-ማርያም በግልጥ ለማስረዳት ጥረት አድርገዋል።

አዲሶቹ የደርግ መሪዎች ግን አገሪቱን ወደ ጥፋት እንዳይወስዷትና ሕዝብም ሙብቶቹን ለማስከበር ያለውን ተስፋ ከንቱ እንዳያስቀሩ የሚሰጣቸውን ምክር ለመስማት ፈቃደኛ ሆነው አልተኙም። እንዲያውም የኮ/ል አስናቀን አርቆ አስተዋይነት፣ ብልህነትና ከሁሉም በላይ ለሥልጣንም ሆነ ለንዋይ ወይም ለማንኛውም ዓይነት የግል ጥቅም ሊደለሉ የማይችሉና ከምንም በላይ የሕዝብና የአገርን ጥቅም የሚያስቀድሙ መሆናቸውን ካለመረዳት ይመስላል፤ በፊሊፕስ ከፍተኛ የመንግሥት የሥራ ኃላፊነት እንዲመደቡ፣ ቢያንስ የአገሪቱን ብሔራዊ/ሕዝባዊ ጦር በአዲስ መልክ አደራጅተው እንዲመሩ ሻለቃ መንግሥቱ ደጋግሞ እንደጠየቃቸው ይታወቃል።

በደርግ ግብዝ መሪዎች ተስፋቸውን ያሟጠጡት ኮ/ል አስናቀ ዳግመኛ ቤተሰባቸውንና ቤት-ንብረታቸውን ትተው በመጀመሪያ በጭልጋ አውራጃ ከታዋቂው አርበኛ ከፊታውራሪ አዩላ ተሰማ (አባ-ጓዴ) እና በወቅቱ በአካባቢው የትጥቅ ትግል እንቅስቃሴውን ከጀመረው ኢሕአፓ/ሠ ጋር በመሆን የሥርዓት ለውጥ ትግላቸውን ከገጠሩ ወገናቸው ጎን ተሠልፈው መቀጠልን ምርጫቸው አደረጉ። በስድህ-ስድስት ዓመታቸው የልጅ-ልጆቻቸው ከሚሆኑ ጋር በመሠለፍ ዳግም የአረብኛነት ትግላቸውን በቆራጥነት የቀጠሉት አገር-ወዳዳኝ ኮ/ል አስናቀ እንግዳ በአርማጮቻቸውና በተለያዩ አካባቢዎች እየተዘዋወሩ ሕዝብን በመቀስቀስና

ከተለያዩ አውራጃዎች የመጡ ተወካዮች በተካፈሉበትና ከጎዳር ፲ እስከ ፲፪ ፲፱፻፸፩ ዓ/ም በተደረገ የሕዝብ ጉባዔ የተመሠረተውን የኢትዮጵያ አገር-ወዳዶች ዴሞክራሲያዊ ድርጅት (ኢ.አ.ወ.ዲ.ድ.) በማደራጀት ግንባር-ቀደም ሚና ከተጫዎቱት ዋነኛ ሰዎች አንዱ ሲሆኑ የድርጅቱም ምክል ሊቀ-መንበር ሆነው ተመርጠው አገልግለዋል። ትግሉ አድማሱን አያሠፋና እየተጠናከረ አንዲሄድ ለማለቻል የኢትዮጵያ አገር-ወዳዶች ዴሞክራሲያዊ ድርጅትን ከሌሎች ተመሳሳይ አቋም ካላቸው ድርጅቶች ጋር ለማዋሃድ በተደረጉ ጥረቶች ሁሉ በማደራጀትና መሪ በመሆን ኃላፊነታቸውን ተወጥተዋል። በዚህ ረገድ፣ የኢትዮጵያ አገር-ወዳዶች ዴሞክራሲያዊ ድርጅት በመጀመሪያ ከኢትዮጵያ ዴሞክራቲክ ኅብረት (ኢዴኅ) አንድ ክፍል ጋርና ከሌሎች ቡድኖችና ግለሰቦች ጋር በመዋሃድ የኢትዮጵያ ብሔራዊ ዴሞክራሲያዊ ግንባርን (ኢብዴግ)፣ በመቀጠልም ኢብዴግን በውጭ-አገር (በተለይም በአሜሪካና በአውሮጳ) ከሚገኙ ቡድኖች ጋር በመዋሃድ የኢትዮጵያ ሕዝብ ዴሞክራቲክ አንድነትን (ኢዴአ)፣ ከዚያም ከተት-ኢትዮጵያን መበሥራችነትና በአመራር አገልግለዋል።

በኢሕአፓ ቀጠና-ሁለት (ሪጂን 2) በመባል በሚታወቀው በአርማጨሆና በአካባቢው የትጥቅ ትግል ያደርግ የነበረው ኢሕአሠ በውስጥ እኩሎች ምክንያት እንቅስቃሴው ለጊዜው ሲደናቀፍና ሠራዊቱም ለጊዜው ከቀጠናው ሲወጣ ከሱዳን ድንበር ብዙ ሃይርቅ አንዲቀበር የተደረገው መሣሪያ ወጥቶ የአገር-ወዳድ ታጋዮችና የትግሉ አካልና አጋር የሆነው ሕዝብ እንዲታጠቀው ኮ/ል አስናቀ

ያደርጉት ሊያስመሰግንና ሊያኮራ የሚገባ ጥረት በድርጅቱ (ኢሕአፓ/ሠ) አንዳንድ የቀጠናው አመራር አባላት በነበሩ ግለሰቦች አሳፋሪ ጥቆማ በሱዳን መንግሥት እንዲታሰቡና ቆራጥ ታጋዮች በከቡር መስዋዕትነታቸው ያሰገኙት መሣሪያም በባዕዳን እጅ እንዲወድቅ የተደረገው የክህደት ተግባር ከልብ በያሣዝናቸውም፤ ለትግሉ የነበራቸውን ቁርጠኝነትና መንፈሳዊ ጥንካሪያቸውን ግን ሊገታው አልቻለም። እንዲያውም ከቅርብ የትግል አጋሮቻቸው ጋር ከሱዳን ተመልሰው ወደ አርማጨህ በመግባት የአገር-ወዳድ ድርጅትን መልሶ በአዲስ መልክ በማቋቋም፤ የሕዝብ አላኝታና መመኪያ በሆኑት የድርጅቱ የአገር ውስጥ እንቅስቃሴ ቆራጥ መሪዎች በሻለቃ ዘለቀ ጀምበር፤ በሻለቃ በሪሁን ገብረየሱስ እና በሻለቃ ደሴ አያልነህ የበላይ ተጠሪነት በማዋቀር ድርጅቱ ሕዝባዊ መሠረቱን አጠንክሮ እንዲቀጥል ማድረግ ችለዋል።

የአገራቸውና የሕዝባቸው ጉዳይ አረፍት የማይሰጣቸው አርበኛውና ቆራጡ የአንድነትና የሙብት የዕድሜ-ልክ ታጋይ ከቡር ኮ/ል አስናቀ ከትግል ጓደኞቻቸው ጋር ሆነው በመሠረቷቸውና መሪ ሆነው ባገለገሉባቸው የፖለቲካ ድርጅቶች ሳይወሰኑ፤ በተለይም የደርግ አገዛዝ የመጨረሻ ዓመታት የኢትዮጵያ አጣ-ፈንታ አንድነቷን በሚፈታተኑ ኃይላት እጅ ወደ መውደቁ እያመራች መሆኑን በቁጭት ከተገነዘቡ የቀድሞ የሠራዊቱ አባላት ጋር በመሆን 'ነፃ የኢትዮጵያ ወታደሮች ንቅናቄ'ን በማቋቋም መለዩ-ለባሹ የአንድ ፈላጭ-ቆራጭ ግለሰብ ተከታይ ሳይሆን አገሩ ያለችበትን አደገኛ ይዘታ ተረድቶ እንዲደራጅና አገሩን ከመከፋፈል እንዲያድን በተደረገው ጥረት ንቅናቄው የተቋቋመበትን መሠረታዊ ዓላማ እስከሰፈነበት ጊዜ ድረስ በተለመደው ቅን እና ትጉ ባገሪያቸው የሚቻላቸውን ሁሉ አድርገዋል።

ደርግ ሲወድቅ የተፈራው የአገር መከፋፈል አደጋ እውን እየሆነ በመጣበት ጊዜ፣ ለአንድነት የቆሙና የሚታገሉ ክፍሎች አንድ ላይ እንዲቆሙ፣ የውጭ መንግሥታትም ኢትዮጵያን ሚዮንዳ የተሣሣተ አቋም እንዳይዙ፣ ወዘተ... በሰላ ብዕራቸውና በትንታግ አንደበታቸው አቤቱታቸውንና ተማጽኗቸውን ያለመሰልቸት ከማቅረብ አልተቆጠቡም። ታዋቂ ኢትዮጵያውያንን አሰባሰበው ‘ጉባዔ አበው’ የሚባል ድርጅት በማቋቋም የአንድነት ኃይሎች አቅማቸውን አስተባብረው አገር-አድን እንቅስቃሴ እንዲያደርጉ ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል።

በአገር-ውስጥና ከአገር-ውጭ የሚገኙ የፖለቲካ ድርጅቶች በጋራ የመሠረቱት የኢትዮጵያ ዲሞክራሲያዊ ኃይሎች ኅብረት ሲቋቋም እነ ከቡር ልጅ ሚካኤል እምሩን የመሳሰሉ 15 ታዋቂ ግለሰቦችን ያቀፈው ‘የአበው አማካሪ ምክር-ቤት’ አንዱ አባል በመሆን የኅብረቱ አባል ድርጅቶች ኅብረቱ በተቋቋመበት መንፈስ የተጣለበትን አገራዊ ኃላፊነትና አደራ እንዲወጣ በኅብረቱ የሸንጎ ሰብሰባዎች ላይ በመገኘት ጭምር ታዛቢ በመሆንና ምክራቸውን በመለገስ ድርሻቸውን ተወጥተዋል።

ለኢትዮጵያ አገራቸው አንድነትና ለሕዝባቸው እኩልነት ዕድሜ-ልካቸውን የታገሉት ከቡር ኮ/ል አስናቀ እንግዳ የተዋጣላቸው ፀሐፊና ደራሲም ነበሩ። በየጊዜው በሚከሰቱ ወቅታዊ ሁኔታዎች ላይ ካወጧቸው ጽሑፎች በተጨማሪ 1ኛ. አውክና ሰጥ-አርጋቸው፣ 2ኛ. ማነው በደለኛው 3ኛ. ከነበልባል ወደ ረመጥ 4ኛ. ዐረባዊ አዲነት 5ኛ. ሃሣዊ መሲህ 6ኛ. ሸክም የማይከብደው ሕዝብ 7ኛ. ዘመን ያልሻረው የሴቶች አበሳ 8ኛ. ማነው በደለኛ ክፍል ሁለት 9ኛ. የሐይማኖት እምነቴ የተሰኙ መጻሕፍትን ደርሰው ለንባብ አብቅተዋል።

በፖለቲካው መስክ ከነበሯቸው ግንባር-ቀደም ተሣትፎዎች በተጨማሪ የተጣሉትን በማስታረቅ፣ የተራራቁትን በማቀራረብ ረገድ ብዙ ውለታ ሠርተዋል።

ለሐይማኖታቸው በነበራቸው የማይናወጥ እምነታቸው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋናዶ ቤተ-ክርስቲያን እንዳትከፋፈል የሚችሉትን ሁሉ አድርገዋል። የተወለዱበትና ከፀረ-ፋሽስት የአርበኝነት እንቅስቃሴ ጀምሮ የታገሉበት የጎንደር ክፍለ-አገር ሕዝብ በማኅበራዊ ደረጃ እራሱን እንዲረዳ የጎንደር ኅብረት ተጠናክሮ እንዲቀጥል ከፍትኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል።

ከቡር ኮ/ል አስናቀ እንግዳ ቆራጥ አርበኛና መንፈስ-ጠንካራ የፍትኅና የእኩልነት ታጋይ ብቻ አልነበሩም። ፍቅር-ንዋይና ሙስናን፣ የሥልጣን ብልጣናንና አድልዎን፣ አድር-ባይነትንና ታይታን፣ አጎብሳጅነትንና ከንቱ ውዳሴን አጥብቀው የሚጠሉና የሚጠየፉ፣ ሕይወታቸውን ከአገል ልማዶች አጽድተው በከፍተኛ ሥነ-ሥርዓትና ሥነ-ምግባር የመሩ፣ ታማኝነትን፣ ቀጥተኛነትን፣ ቅንነትን፣ ታታሪነትን፣ በቃላቸው መገኘትንና ለሃቅ መቆምን የሕይወታቸው መር-ኖኖች አድርገው የኖሩ፣ ባላላዊ መሠረታቸውን ሳይለቁ እራሳቸውን ለአዲስ አስተሳሰብ ያዘጋጁ፣ ባለ ብሩኅ አእምሮና አርቆ አስተዋይ፣ እራሳቸውን ለማሻሻል ሁል-ጊዜ የሚጥሩ፣ እጅግ ሲበዛ ርኅሩኅ፣ ደግና ለጋሰ፣ ቆፍጣናና ኩሩ አገር-ወዳድ ኢትዮጵያዊ የጦር መኮንን ነበሩ።

ከቡር ኮ/ል አስናቀ እንግዳ ከጥቂት ዓመታት በፊት ቀድመዋቸው በሞት ከተለየአቸው ውድ ባለቤታቸው ከወ/ሮ አበባ ንጉሤ ትርጉሙ አስናቀን፣ አስካለ-

ማርያም አስናቀን፣ ጽጌ-ማርያም አስናቀን፣ ጌትነት አስናቀን፣ መቅደስ አስናቀንና
ውበት አስናቀን አፍርተዋል። የዘጠኝ የልጅ-ልጆች አያትና የሁለት የልጅ-ልጅ-
ልጆች ቅድመ-አያትም ነበሩ። በተጨማሪም ከአብራካቸው እንደወጡ
የሚቆጥሯቸውና እንደ ልጆቻቸው የሚያስቡላቸውና የሚወዷቸው አነሱም
ከልብ የሚወዷቸውና የሚያከብሯቸው ሥፍር-ቁጥር የሌላቸው የመንፈስ ልጆች
ነበሯቸው።

ከቡር ኮ/ል አስናቀ እንግዳ ከተወሰኑ ዓመታት ወዲህ ባደረባቸው የጤና መታወክ
ምክንያት በሕክምና ሲረዱ ቆይተው በቨርጂኒያ ግዛት ውስጥ በአርሲንግተን
ማገገሚያ ሥፍራ አሁኑ ግንቦት ፳፩ ቀን ፪ ሺህ ፱ ዓ/ም በመቶ አራተኛ
ዓመታቸው ከዚህ ዓለም በሞት ተለይተዋል።

